

Emne: Høringssvar til planstrategi 2023 Aarhus
Til: Aarhus Kommune

Vandplanudvalget i Aarhus/VPU
og Aarhus Vand
Hasselager Allé 29
8260 Viby J
www.aarhusvand.dk

Den 15. august 2023

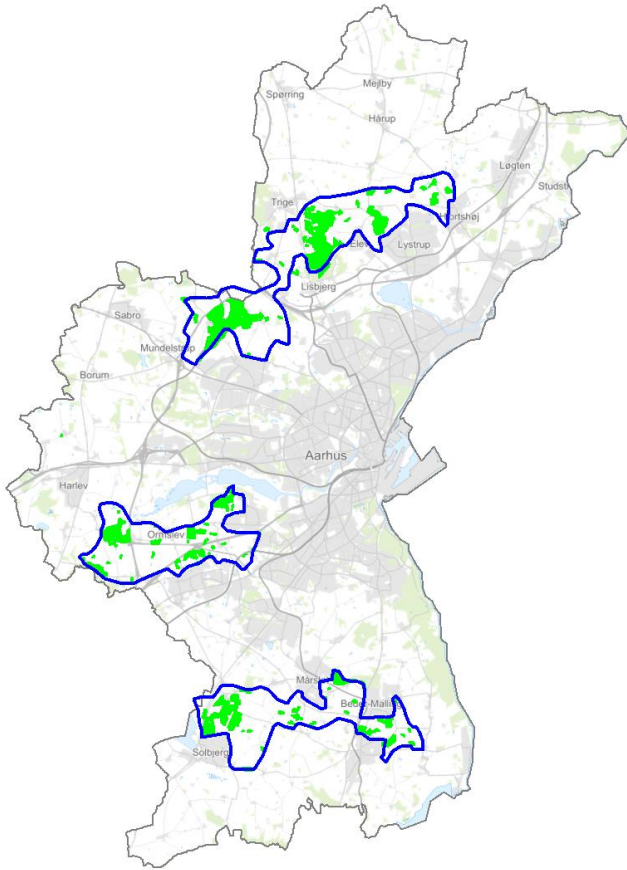
Grundvandsparker i Aarhus

Grundvandsressourcen i Aarhus er under pres. En stigende del af grundvandet er forurenet med miljøfremmede stoffer som for eksempel sprøjtemiddelrester brugt i landbrug og hos private, samt biocider og andre miljøfremmede stoffer fra materialer i bygninger og overfladebehandlinger. Befolkningstilvæksten i Aarhus betinger at hele den tilgængelige grundvandsressource der bæredygtigt kan indvindes i Aarhus Kommune, er i spil. Det vil sige at der ikke er råd til at miste grundvandsressourcer på grund af forureninger.

Det kan forventes, at den eksisterende forsyningsstruktur med indvindingsboringer placeret decentralt i de tilgængelige grundvandsmagasiner i kommunen skal forsyne Aarhusianerne med drikkevand i den fremtid vi kan forudsige. Derfor ønsker Vandværkerne i Aarhus/VPU, herunder Aarhus Vand, varigt at beskytte de områder hvor grundvandet dannes til disse boringer gennem oprettelsen af natur og skov, hvilket effektivt vil hindre forureninger fra menneskelige aktiviteter. Vandværkerne har italesat denne beskyttelse som grundvandsparker, i forslaget til planstrategien vil grundvandsparkerne være en væsentlig delmængde af de blågrønne parker.

Godt match mellem grundvandsparker og behovet for mere natur i Aarhus

Kommunens målsætninger om meget mere natur og skov er et godt match med grundvandsparker. Aarhus Kommune har sat mål for naturen i det åbne land i 2030, hvor der ønskes at kommunen indeholder 4.000 ha natur og 8.000 ha skov. Status i 2023 er, at der er 2.600 ha natur og 4.000 ha skov. Målsætningen er altså, at der skal realiseres yderligere 5.400 ha skov og natur i 2030. VPU ønsker at oprette 3 grundvandsparker der indeholder 4.000 ha ubeskyttede landbrugsarealer (se kort figur 1). Parkerne vil permanent beskytte 50% af den grundvandsdannelse som indvindes af de almene vandværker, hvor rejsetiden fra overflade til boringer er mindre end 100 år. De resterende 50% hvor grundvandsdannelsen for cirka halvdelen vedkommende sker i byområder, beskyttes gennem aftaler om pesticidfri drift som beskrevet i kommunens indsatsplaner.

Tabel 1 Grundvandsparker som VPU ønsker oprettet i Aarhus er vist med fed blå streg. Områder der allerede er natur eller skov er vist med grøn signatur.

I kommunens grønne målsætninger indgår også at, 1.000 ha af naturarealet i 2030 er vildt og selvforvaltende med helårsgræssende dyr, samt at alle skovrejsningsprojekter bidrager til at øge biodiversiteten, hvilket resonerer godt med grundvandsparkerne, hvor der er interesse for at få en stor grundvandsdannelse hvilket en åben natur netop bidrager til.

På nationalt plan er der ligeledes en god synergi mellem behovet for at beskytte grundvandet og behovet for mere natur og skov. Staten har i den nationale Skovplan en målsætning om at skabe 250.000 ha yderligere skov. EU-Parlamentet har i juli 2023 vedtaget en naturgenopretningslov der skal sikre, at 20 procent af Europas natur på land og i havet er genoprettet i 2030. Medlemslandene skal desuden lægge konkrete genopretningsplaner for 30 % af naturtyperne i 2030 stigende til 60 % i 2040 og 90 % i 2050. Biodiversitetsrådet konkluderede i november 2022, at højst 2,3 % af Danmarks landareal med sikkerhed kan siges at bidrage til de internationale arealmålsætninger for beskyttede områder.

Der synes altså at være rigelige incitamenter til at oprette natur og skov i Danmark i en størrelsesorden, der matcher behovet for oprettelse af grundvandsparker. Gøres grundvandsparkerne tilgængelig for borgerne og tages der hensyn til at områderne understøtter udviklingen af biodiversitet, vil det sammen med andre afledte effekter for grundvandsparkerne som mindsket udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet, tilbageholdelse af overfladevand, samt CO2 binding betyde at oprettelsen af disse sammenhængende naturområder er en meget stor samfundsøkonomisk gevinst ¹

¹ Vismandsrapport: <https://dors.dk/oevrigt-publikationer/kronikker-artikler/skovrejsning-samfundsoekonomisk-gevinst>

Oprettelsen af grundvandsparker er en samfundsøkonomisk gevinst

I Aarhus er det logisk at beskytte grundvandet gennem oprettelse af grundvandsparker af flere årsager. Aarhus Kommune har målsætninger om at øge andelen af skov og natur med flere tusind hektarer, hvilket matcher med behovet for arealer til grundvandsbeskyttelse. Det er desuden så heldigt, at de grundvandsdannende områder ligger bynært, og dermed vil oprettelsen af sammenhængende natur og skovområder få en meget stor rekreativ betydning for byen. Kombinationen af at fokusere oprettelsen af natur og skov i de grundvandsdannede områder betyder, at der kan findes finansiering til opkøb af landbrugsarealer eller til støtte til privat oprettelse af natur, fordi vandværkerne i Aarhus har en stærk målsætning om at få disse arealer beskyttet varigt.

Samfundsøkonomisk er der store gevinster at hente ved oprettelsen af grundvandsparker, alene den årlige rekreative gevinst³ kan beregnes til flercifrede millionbeløb.

Oprettelsen af sammenhængende naturområder i grundvandsparkerne vil betyde en rekreativ forbedring for de eksisterende borgere, men vil også tiltrække nye borgere til kommunen der ønsker at bo i områder med stærke rekreative natur muligheder.

Andre effekter der ligeledes bidrager til en samfundsøkonomisk gevinst, er udviklingen af biodiversitet, mindsket udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet, tilbageholdelse af overfladevand, samt CO₂ binding.

Finansieringen af grundvandsparkerne

VPU, herunder Aarhus Vand har et ønske om at realisere grundvandsparkerne i deres fulde omfang. Opkøb af arealer vil ske i partnerskaber med Naturstyrelsen, Aarhus Kommune og private aktører og fonde. Flere projekter er allerede igangsat, og det har vist sig, at med et bidrag fra VPU og Aarhus Kommune på mellem 50-75% af erhvervsomkostningerne ved opkøb af jord, kan der findes partnere der vil stå for de resterende omkostninger til opkøb og efterfølgende drift af arealerne. VPU's bidrag til partnerskabet takstfinansieres gennem vandværkerne kontingent til VPU der i dag udgør 50 øre pr m³ solgt vand til forbrugerne.

De samlede omkostninger for VPU vil være i str. ordenen 400 mio. kr. og der er enighed blandt kommunens vandværker om at tilvejebringe denne finansiering.

Vandvision2100 og Indsatsplaner for beskyttelse af grundvandet

Vandvisionen2100 peger på, at kommunens behov for drikkevand skal findes inden for kommunens grænser, derfor har vi akut behov for varigt at få ressourcen beskyttet fordi den er under pres. Det skal ske på en bæredygtig måde, hvor vi påvirker naturen mindst muligt hvilket i dag sikres gennem en decentral indvinding og gennem omfattende vurderinger af miljøpåvirkningen ved fastsætningen af indvindingstilladelser. Med oprettelsen af grundvandsparker på 4.000 ha natur og skov, vil naturen få et væsentligt større råderum i kommunen, samtidig med at vi opnår den nødvendige beskyttelse af grundvandsressourcen.

Klimamæssigt vil oprettelse af store naturarealer også have en effekt, fordi regnvandet forsinkes i de store naturområder, ligesom der vil ske en større infiltration af regnvand.

Grundvandsparkerne vil beskytte den grundvandsressource som vi indvinder vand fra i en forudsigelig fremtid. Sårbare områder der i dag ligger uden for de grundvandsdannede oplande, og som potentielt kan

³ Rekreative gevinst: <https://dce2.au.dk/pub/SR378.pdf>

komme i spil indvindingsmæssigt i fremtiden, beskyttes i regi af kommunens indsatsplaner for beskyttelse af grundvandet gennem aftaler om pesticidfri drift.

Blågrønne parker og grundvandsbeskyttelse

I Forslag til planstrategi 2023 forslås strategien justeret gennem en strategisk planlægning i det åbne land med henblik på mere natur, klimatilpasning og beskyttelse af grundvandet. Der peges på at kommuneplanen ændres væsentligt gennem en udpeging af blågrønne parker med henblik på grundvandsbeskyttelse, samt at der skal sikres synergier i forhold til skov og natur, biodiversitet, klimatilpasning, CO2 reduktion og rekreative aktiviteter. Blågrønne parker friholdes for byudvikling. VPU sammen med Aarhus Vand bakker varmt op om udpegingen af de blågrønne parker.

Hvis grundvandsparkerne indeholdes i de blågrønne parker, sikres der væsentligt forbedrede rammevilkår for opkøb af jord til oprettelse af natur og skov i sammenhængende områder, ligesom udpegingen sikrer, at der ikke sker byvækst i disse centrale grundvandsdannelsesområder.